

REVISORERNAS ÅRS PROMEMORIA 2015 FÖR VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Inledning

I samband med att regionfullmäktige slutligen fastställde regionens budget för år 2015 beslutades om en höjning av skatten. Syftet med skattehöjningen var att hantera de befintliga obalanserna i regionens verksamheter och skapa förutsättningar för kvalitetsutveckling i verksamheterna. Av regionfullmäktiges budget för år 2015 framgår att de stora obalanserna bedömdes finnas främst inom hälso- och sjukvården.

Efter regionfullmäktiges konstaterande att det krävs satsningar att lösa de senaste årens strukturella obalanser på sjukhusen tillfördes hälso- och sjukvårdsnämnderna ytterligare resurser. Utöver detta tillfördes både regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsstyrelsen ytterligare medel med syfte att vidta åtgärder som långsiktigt ska gynna en verksamhet och ekonomi i balans.

Av budget 2015 framgår att regionfullmäktige förutsätter att det råder ordning och reda i regionens ekonomi, att nämnder och styrelser har kostnadskontroll så att uppdraget att bedriva verksamheten med en budget i balans fullföljs. Fullmäktige konstaterar även att för att regionen ska kunna göra nödvändiga investeringar för framtiden krävs en god ekonomisk hushållning med regionens resurser.

De av regionfullmäktige utsedda nämnderna och styrelserna ansvarar var och en för sig för att verkställa det uppdrag regionfullmäktige gett dem. De ska leda och styra verksamheten så att de med god ekonomisk hushållning uppnår de mål som fullmäktige fastställt. Genom tillskottet av ytterligare medel i budget 2015 bedömdes styrelser och nämnder ha getts förutsättningar att uppnå regionfullmäktiges mål och uppdrag inom givna ekonomiska ramar.

Revisorernas uppdrag

Vi revisorer granskar årligen all verksamhet som bedrivs inom nämnder och styrelser verksamhetsområden. Vi prövar om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnder och styrelser är tillräcklig. Vi ska bedöma och uttala oss om huruvida nämnder och styrelser har fullgjort sitt uppdrag i enlighet med de beslut som fullmäktige har fattat.

För att kunna uttala oss om hur nämnder och styrelser har genomfört sina uppdrag har vi under året granskat all verksamhet utifrån god revisionsred och kraven i kommunallagens 9:e kapitel. De synpunkter och kommentarer som framkommer i detta PM bygger på det gångna årets granskningar och dialogmöten.

Årets granskning

Nämnder och styrelser i Västra Götalandsregionen ansvarar för att genomföra det uppdrag de fått av regionfullmäktige inom de ekonomiska ramar de tilldelats. Ansvaret för verksamheten som en nämnd eller styrelse tilldelats av regionfullmäktige är gemensamt för de förtroendevalda i respektive nämnd eller styrelse. Regionfullmäktige, regionens invånare och andra intressenter ska vid årets slut kunna bedöma och värdera om nämnder och styrelser har

lyckats med sina uppdrag eller inte. För att så ska kunna ske krävs att styrning, ledning och intern kontroll i regionens verksamheter bedrivs på demokratisk grund och att de valda ledamöterna på ett tydligt och transparent sätt tar sitt kollektiva ansvar. Regionfullmäktige ska kunna förutsätta att styrmodellen tillämpas så som beslutats. Detta oavsett om verksamheten bedrivs i egen regi eller av externa utförare. Invånarna i regionen ska på ett enkelt vis kunna ta del av vad som beslutats och med vilket resultat verksamheterna har bedrivs under året. Detta är en del av det demokratiska uppdraget som förtroendevalda i nämnder och styrelser är satta att upprätthålla och vårda.

Ekonomi

God ekonomisk hushållning

Regionens nämnder och styrelser redovisar för år 2015 ett positivt resultat på 587 mnkr. Koncernen redovisar ett positivt resultat på 761 mnkr. Hälso- och sjukvården redovisar ett negativt resultat på – 226 mnkr. Även regional utveckling redovisar ett mindre negativt resultat. Regionens sammanlagda resultat förbättras av de gemensamma posterna, centrala finansiella poster samt av intäkter av engångskaraktär så som AFA-medel och högre stadsbidrag än beräknat. Resultatet är 709 mnkr bättre än budget.

Investeringsnivån är även i år lägre än budget och på ungefär samma nivå som föregående år. Orsaken anges vara förskjutningar i tidsplan för en rad projekt, framförallt fastighetsprojekt.

Hälso- och sjukvårdens beställare och utförare redovisar ett negativt resultat exklusive hälso- och sjukvårdsstyrelsen. Det är enligt vår mening problematiskt att både beställare och utförare redovisar negativa resultat samtidigt som hälso- och sjukvårdsstyrelsen redovisar ett relativt stort positivt resultat. Hälso- och sjukvården har under året, inom ramen för sitt kärnuppdrag, tvingats till en rad åtgärder för att klara att bedriva en verksamhet i balans. Detta har lett till en rad både kortsiktiga och långsiktiga sparåtgärder som också inneburit minskad tillgänglighet och svårigheter att leva upp till vårdgarantin. Vårdproduktionen har överstigit både vad beställarnämnderna kunnat finansiera och ersättningstaket i ersättningsmodellen.

Syftet med regionfullmäktiges beslut att höja skatten var att komma till rätta med obalanserna i hälso- och sjukvården. För hälso- och sjukvården kan vi konstatera att trots genomförda skattehöjningar, tillåtelse för vissa sjukhus att redovisa negativa resultat och särskilda satsningar inom akutsjukvården så kvarstår stora delar av de obalanser som regionfullmäktige identifierat.

Finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Regionfullmäktige har fastställt fyra finansiella mål utöver verksamhetsmålen för god ekonomisk hushållning.

- Nettokostnaderna ska inte överstiga summan av skatteintäkter och generella statsbidrag.
Målet bedöms vara uppnått för år 2015.
- Det egna kapitalet ska som lägst uppgå till 3 000 miljoner kronor.
Målet bedöms vara uppnått för år 2015.
- Regionen ska ha god betalningsberedskap genom snabb tillgång till likvida medel.
Målet bedöms vara uppnått för år 2015.

- Västra Götalandsregionen ska bibehålla nuvarande kreditrating. Målet bedöms vara uppfyllt för år 2015.

Balanskravet

Enligt kraven i kommunal redovisningslag och kommunallagen ska regionen i samband med att årsredovisningen upprättas genomföra en balanskravsutredning. Av årsredovisningen framgår att regionen genomfört en balanskravsutredning. Av utredningen framgår att balanskravet uppnås. Dock uppnår regionens resultat exklusive bolagen inte kravet i lagen för att kunna avsätta medel till resultatutjämningsreserven eftersom resultatet inte når upp till två procent av skatteintäkterna.

Intern kontroll

Den interna kontrollen i regionens redovisningsrutiner är grundläggande för en fungerande intern styrning. Revisorerna granskar löpande regionens räkenskaper och lämnar i samband med delårsbokslut och årsbokslut förslag på hur rutiner och kontroller kan förbättras. Det är nämnders och styrelsers ansvar att den interna kontrollen fungerar samt att räkenskaperna är rättvisande.

Uttalande om insynlagen

Enligt Lag (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser med mera, ska revisorerna för varje räkenskapsår granska om en öppen och separat redovisning har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i lagen. I Västra Götalandsregionens verksamhet berörs under 2015, enligt vår bedömning, endast den konkurrensutsatta delen av tandvården. Vi bedömer att redovisningen har upprättats i enlighet med kraven i Lag 2005:590.

Rättvisande räkenskaper

Enligt Lag (1997:617) om kommunal redovisning är det regionstyrelsens ansvar att den ekonomiska redovisningen ger en rättvisande bild av räkenskaperna. Varje nämnd och styrelse har i sin tur ansvar för att upprätta sin redovisning i enlighet med regionstyrelsens anvisningar.

På revisorernas uppdrag har externa revisorer granskat regionens samlade räkenskaper. Vår bedömning är att Västra Götalandsregionens årsbokslut och delårsbokslut i sin helhet samt de enskilda förvaltningarnas redovisning i allt väsentligt uppfyller kraven i lag, god redovisningssed och interna anvisningar.

Styrning och ledning

Fungerande ledningssystem

För att nämnder och styrelser ska kunna styra och ta ansvar för den verksamhet de bedriver krävs fungerande ledningssystem. Regionstyrelsen ska utöva uppsikt över att övriga nämnder och styrelser har ett fungerande ledningssystem med en tillräcklig intern kontroll. Nämnder och styrelser har relativt goda system, processer och rutiner för att följa hur verksamheten uppfyller de mål och uppdrag som framgår av regionfullmäktiges budget.

Policyer

Avseende policyer är styrning och uppföljning mindre tydlig. Till stor del har ansvar, styrning och kontroll av policyer överlåtits till förvaltning och verksamhet. Detta gäller även i de fall där regionfullmäktige har beslutat om tydliga uppdrag direkt riktade till nämnder och

styrelser. Varken regionstyrelsen eller övriga nämnder och styrelser har enligt vår mening säkerställt en tillräcklig ändamålsenligt styrning och kontroll avseende uppfyllelse av fastställda policyer. Regionstyrelsen bör som en del i sitt ledande och samordnande uppdrag följa hur nämnder och styrelser hanterar styrande dokument så som policyer och lagstiftning.

Styrmodellen

En väsentlig del i ledningssystemet är den styrmodell som Västra Götalandsregionen har valt. Regionstyrelsen har ett särskilt uppdrag från fullmäktige att löpande följa upp och analysera regionens styrmodell samt föreslå korrigeringar. I budget för år 2015 framgår även att regionstyrelsen har att vårda och utveckla regionens styrmodell.

Regionfullmäktige har beslutat att den styrmodell som regionen ska ha är beställar-/utförarmodellen.

Vi revisorer har under en rad år i granskningsrapporter och i vårt årliga PM lämnat både kritik och synpunkter på hur gällande styrmodell tillämpas samt på hur regionstyrelsen hanterar sitt uppdrag att utveckla och korrigera modellen. I samband med årets granskningsinsatser kan vi konstatera att den kritik vi lämnat tidigare år kvarstår. Styrmodellen bedöms inte fungera ändamålsenligt, då det sker för många avsteg i samband med att olika beslut bereds och fattas. Regionstyrelsen har inte i tillräcklig omfattning tagit initiativ till att korrigera i tillämpningen av styrmodellen, vilket inneburit att det finns kvarvarande väsentliga brister i regionens styrning. För att nämnder och styrelser ska erhålla det stöd de behöver i att styra och leda verksamheten är det betydelsefullt att regionstyrelsen under år 2016 säkerställer att styrmodellen tillämpas i enlighet med fullmäktiges beslut.

Ersättningsystemet

Regionens ersättningssystem inom hälso- och sjukvården är en grundsten i regionens ledningssystem. De resurser som fullmäktige avsätter till verksamheten ska huvudsakligen kanaliseras via beställar-/utförarmodellen. Idag fördelas medlen genom flera kanaler och via olika processer, vilket skapar en otydlighet. Bristande förmåga att tillämpa styrmodellen fullt ut har även inneburit att medel har kanaliseras till utförarna vid sidan om styrmodellen.

Upplevelser av rättvisa i hur resurserna fördelas varierar mellan olika utförare. Under regionens första femton år har verksamheternas förutsättningar förändrats, vårdval har införts och fler externa utförare utför välfärdstjänster åt regionen.

Ersättningsmodellen, så som den är utformad idag, tillgodoser inte behovet av en enkel, transparent och tillräckligt rättvis modell för att fördela regionens resurser mellan nämnder och verksamheter. Regionstyrelsen har i budget 2015 getts i uppdrag att tillsammans med hälso- och sjukvårdsnämnderna genomföra en översyn av de målrelaterade ersättningarna samordnat med en översyn av ersättningsmodellen inom hälso- och sjukvården. Arbetet har påbörjats, men går långsamt och är komplext. Det är angeläget att regionstyrelsen under 2016 prioriterar uppdraget, då det utifrån de utmaningar regionens hälso- och sjukvård står inför, såsom införandet av produktions- och kapacitetsplanering, krävs ett ersättningssystem som är transparent och förutsägbart och därmed kan vara styrande för nämnder och styrelser på både kort och lång sikt.

Ny nämndorganisation

Regionfullmäktige fattade beslut om en ny nämndorganisation för mandatperioden 2015 - 2018. Regionfullmäktige har även fattat beslut om nya reglementen för nämnder och styrelser. De nya reglementena anger tydligare än tidigare, nämnders och styrelserns ansvar och befogenheter. Vi revisorer bedömer att det trots att regionfullmäktige har förtydligat samtliga reglementen kvarstår otydligheter avseende fördelning av ansvar och befogenheter mellan nämnder och styrelser. Det berör både hälso- och sjukvårdsuppdraget och regionutvecklingsuppdraget. Vi revisorer uppmanar regionstyrelsen att som en del i sitt uppdrag att vårda och utveckla styrmodellen ytterligare förtydliga nämnder och styrelserns ansvarsområden så att risken för befogenhetsöverskridanden minimeras.

Regionstyrelsen utökande ansvar att bedriva verksamhet

Regionfullmäktige har under det senaste året överfört ansvaret för en rad verksamheter till regionstyrelsen från servicenämnden. Under 2015 överfördes ansvaret för inköp till regionstyrelsen. Sedan tidigare har styrelsen ansvar för bland annat IS/IT-frågorna. Regionstyrelsen ska liksom övriga nämnder och styrelser säkerställa att den egna verksamheten bedrivs ändamålsenligt, med god ekonomisk hushållning och med en tillräcklig intern kontroll. Regionstyrelsen har ansvar för en rad viktiga huvudprocesser vilkas ändamålsenlighet påverkar övriga nämnders och styrelserns möjlighet att bedriva en ändamålsenlig verksamhet med god effektivitet och hög kvalitet. Vi bedömer att regionstyrelsens interna styrning och kontroll av de egna verksamheterna kan och bör stärkas.

Koncernkontoret

Regionstyrelsen har på uppdrag av regionfullmäktige inför mandatperioden 2015 - 2018 genomfört en översyn av den centrala förvaltningen. Ett koncernkontor har skapats med ansvar för förvaltningen av elva nämnders och två kommittéers uppdrag. Regionstyrelsen svarar därmed mot dessa nämnder, styrelser och kommittéer för att deras uppdrag förvaltas i enlighet med regionfullmäktiges uppdrag, lagar, riktlinjer och policyer. Vi kan utifrån våra granskningar konstatera att det råder en otydlighet i hur ansvar och befogenheter är fördelade i förvaltningen och att det finns brister i hur organisationsförändringen på koncernkontoret har genomförts. Vi bedömer att omorganisationen av koncernkontoret har försvårat för nämnder och styrelser att under 2015 utföra sina uppdrag, men att den nya förvaltningsorganisationen på sikt bör innebära en mer effektiv förvaltningsorganisation och därmed utgöra ett bättre stöd för berörda nämnder och styrelser än tidigare organisation utgjorde.

Att överta förvaltningsansvaret för verksamheter som andra nämnder och styrelser ansvarar för innebär ett stort åtagande, både i relation till berörda nämnder och till regionfullmäktige. Vi bedömer att regionstyrelsen utifrån sitt utökade förvaltningsuppdrag för berörda nämnder och styrelser kan stärka och utveckla den interna styrningen och kontrollen.

Uppsiktsplikten

Regionstyrelsen har att utöva uppsikt över övriga nämnder och styrelser. Regionstyrelsen har dessutom ett särskilt uppdrag enligt kommunallagen att säkerställa att regionfullmäktiges beslut genomförs.

Regionstyrelsen har under året vidtagit en rad åtgärder för att stärka uppsikten och samordningen av regionens verksamheter. Detta har enligt vår bedömning stärkt förutsättningarna för samtliga nämnder och styrelser att bedriva verksamheten inom givna ramar. Vi konstaterar att de brister som finns i förmågan hos nämnder, styrelser och enskilda

ledamöter att tillämpa styrmodellen motverkar effekten av beslutade åtgärder för att stärka uppsikten. Vi uppmanar regionfullmäktige att begära av regionstyrelsen att förbättra sin återrapportering av verksamheternas utveckling samt att styrelsen ställer högre krav på följsamhet mot beslutad styrmodell av nämnder, styrelser och enskilda ledamöter.

Hälso- och sjukvård

Ökad produktion

Regionens samlade produktion av hälso- och sjukvård ökar. Trots detta redovisar regionen bristande tillgänglighet och svårigheter att leva upp till vårdgarantin. En bidragande orsak till detta är en ökande befolkning samt att genomsnittsåldern hos befolkningen ökar. Besöken inom Vårdval Rehab överstiger väsentligt budget, vilket också medfört kostnader utöver budget.

Fungerande samverkan

En fungerande hälso- och sjukvård förutsätter att samverkan mellan vårdgivare och vårdnivåer fungerar effektivt och ändamålsenligt. Samverkan mellan vårdgivare inom regionen och samverkan med kommunerna kan stärkas avseende barn i behov av särskilt stöd. Idag brister det i kommunikationen, i förmågan att tillämpa gemensamt beslutade riktlinjer, och framför allt i förmågan att upprätthålla barnperspektivet i vården. Vi bedömer det som särskilt oroväckande att barnets rätt till delaktighet i sin egen vård inte tillgodoses i tillräcklig omfattning. Bristerna är en konsekvens av bristande ändamålsenlighet i organisationen för samverkan samt tillkortakommanden i att tillämpa beslutade riktlinjer för dokumentation, kommunikation och insatser. Ansvaret för att en fungerande samverkan finns vilar övergripande på sjukvårdshuvudmannen och lokalt på respektive styrelse och nämnd.

Fler anställda

Antalet medarbetare inom hälso- och sjukvården har ökat under året. I första hand återfinns ökningen inom läkaryrket, medicinska sekreterare och administration. Ett stopp för att använda bemanningssjuksköterskor infördes under året. En framgångsfaktor för att på ett effektivt sätt använda sig av personalresursen är att genom schemaläggning styra personalens närvaro till när den behövs som mest. Styrningen och uppföljningen av läkarnas schemaläggning är svag inom regionen. Det gäller såväl regionövergripande som inom sjukhusen. Beslut har fattats med syfte att bättre styra läkarnas schemaläggning, dock är besluten inte genomförda. Både regionstyrelsen som huvudman för hälso- och sjukvården i regionen och respektive sjukhusstyrelse uppvisar ett gemensamt förhållningssätt till hur läkarnas arbetstid ska schemaläggas för en bättre användning av personalresurserna på sjukhusen.

Akutsjukvården

Trots att akutmottagningarna vid regionens sjukhus uppvisat problem med tillgängligheten och effektiviteten har det inte vidtagits några mer omfattande förbättringsåtgärder. Under 2015 har hälso- och sjukvårdsstyrelsen tillskjutit medel till akutmottagningarna i enlighet med regionfullmäktiges beslut. Förbättringsåtgärder har påbörjats. Bristande ändamålsenlighet i akutmottagande på regionens sjukhus kan innebära att målet om en jämlik och jämställd vård inte uppnås.

Implementering av vårdprogram

En framgångsfaktor inom vården är följsamhet till beslutade medicinska riktlinjer och vårdprogram. Avvikelse kan innebära ineffektivitet och sämre utfall för patienten, med ett

onödigt lidande som följd. Tillgången till psykosocialt stöd inom cancervården är väsentligt för patientens och dess anhörigas relativa välbefinnande. Det psykosociala stödet till patienter och anhöriga fungerar relativt väl i regionen. Det finns dock skillnader mellan hur olika sjukhus och vårdcentraler erbjuder stödet. Detta bör åtgärdas.

Åtgärder för en verksamhet i balans

Sjukhusen har under året haft stora svårigheter med att bedriva en verksamhet i balans. Prognoserna under året har pekat mot betydande ekonomiska underskott samtidigt som fullmäktiges mål och uppdrag inte nås. Det är sjukhusstyrelsernas ansvar att verksamheten bedrivs ändamålsenligt och med god ekonomisk hushållning. Vi bedömer att det finns brister i hur sjukhusstyrelserna utövar sin interna styrning och kontroll. Styrelserna ska löpande följa utvecklingen under året och skyndsamt vidta de åtgärder som krävs för att verksamheten ska bedrivas i balans. De ska under året kommunicera med både regionstyrelsen och regionfullmäktige kring verksamhetens utveckling samt söka stöd om de bedömer att deras åtgärder inte är tillräckliga för att uppnå målen. Sjukhusstyrelserna kan och bör utveckla sin interna styrning och kontroll.

Vi vill särskilt uppmärksamma styrelsen för Alingsås lasarett som alltför sent under året fattat beslut om åtgärder för att uppnå en ekonomi och verksamhet i balans. Vi bedömer att styrelsen inte i tillräcklig omfattning säkerställt att förvaltningen genomfört besluten. Styrelsen har därmed inte i tid uppmärksammat att resultaten uteblivit. Vi bedömer att styrelsen kan stärka sin interna styrning och kontroll.

Tidiga åtgärder och en tydlig kommunikation med verksamheten ökar sannolikheten för att beslutade åtgärder ska ge effekt under året, det motverkar också behovet av mera kortsiktiga åtgärder vid årets slut. Aktiva styrelser som utövar sin styrning genom tydliga beslut och en systematisk uppföljning av dessa har varit mer framgångsrika under året med att bedriva verksamheten i enlighet med regionfullmäktiges beslut.

Kommunal samverkan för en sömlös vård

Den sömlösa vården har under flera år varit ett prioriterat område för fullmäktige. Utifrån de granskningar vi har genomfört tillsammans med Göteborg Stad och Borås Stad avseende samverkan kring barn och unga med särskilda behov konstaterar vi att den sömlösa vården inte fungerar enligt de avtal och överenskommelser som regionen har med de 49 kommunerna. Det finns fullgoda rutiner för samverkan och kommunikation, men dessa tillämpas inte i tillräcklig omfattning. Om inte samverkan fungerar på ett ändamålsenligt vis utifrån dagens överenskommelser bör regionen tillse att nya former för samverkan kommer till stånd.

Regionutvecklingsuppdraget

Västra Götaland har att på regeringens uppdrag att ansvara för regional utveckling. Regionutvecklingsuppdraget är komplext och förutsätter samverkan mellan en rad parter för att lyckas. Fungerande intern styrning och kontroll är väsentligt för en god måluppfyllelse. Det har under hela regionens existens funnits svårigheter att tillämpa beställar-/utförarmodellen på de nämnder och styrelser som omfattas av regionutvecklingsuppdraget. De brister i förståelsen för roller och ansvar som framkommit i samband med beslutet att stänga tre av regionens naturbruksskolor åskådliggör problematiken. Avsaknaden av förståelsen för den komplexa styrmiljö som naturbruksstyrelsen har att verka i har enligt vår

bedömning påverkat berednings- och beslutsprocessen som lett fram till beslutet att stänga tre naturbruksskolor. En bidragande orsak är oklarheter i hur styrmodellen ska tillämpas samt otydligheter i reglementen och riktlinjer.

Miljönämnden har ansvaret för regionens miljöarbete. Nämnden är beroende av övriga nämnders och styrelserns insatser på miljöområdet för sin måluppfyllelse. De mål regionfullmäktige fastställer bör brytas ner på nämndnivå utifrån vad respektive nämnd faktiskt kan påverka och ansvara för.

Utförare inom regionalutveckling har generellt ett bredare uppdrag utifrån lag och reglemente än vad beställarna har ansvar för att beställa. Det uppstår otydligheter kring vem som ansvarar för vad i samband med planeringen av hur uppdrag ska genomföras och vad som i övrigt ska ingå i utförarens arbete under året. Trots en översyn av reglementena som gjorts under 2015 bedömer vi att det kvarstår oklarheter kring ansvar och befogenheter inom regional utveckling, miljö- och kulturområdet. Dessa oklarheter riskerar att försvåra måluppfyllelsen för både beställare och utförare.

Regionen en viktig affärspartner

Västra Götalandsregionen är en viktig aktör på den offentliga välfärdsmarknaden. Regionen köper varor och tjänster för flera miljarder kronor varje år. Nya avtal sluts och gamla förnyas. För många bolag är regionen en av de större kunderna och som kan utgöra grunden för företagets finansiella stabilitet.

Både förtroendevalda och tjänstemän i regionen löper risk att utsättas för försök till att ta emot muta eller att på annat sätt agera i annat intresse än regionens i samband med upphandlingar, avtalsvård eller inköp. Att vara noga med att öppet redovisa bisysslor, kopplingar till bolag och organisationer och andra relationer är grundläggande för trovärdigheten i en demokratisk organisation.

Ingen organisation är skyddad mot oegentligheter. Ledningens agerande är vägledande för hela organisationen. Dess förhållningssätt till externa aktörer, offentlighetsprincipen, lagar och förordningar och de demokratiska spelreglerna kommer att genomsyra hela organisationen med tiden. Därför är det extra viktigt att ledningen upprätthåller de värderingar som gäller i regionen och alltid agerar i regionens intresse.

Under 2015 har vi revisorer uppmärksammat regionledningen på vikten av transparens och regelföljsamhet i samband med upphandlingar och avtalsuppföljning för att säkerställa att regionens intressen säkerställs.

Måluppfyllelse

Regionfullmäktige beslutar om de mål som ska vara styrande för verksamheten. Nämnder och styrelser ska bedriva verksamheten så att målen är uppfyllda vid den tidpunkt regionfullmäktige beslutat. Analyser av nämnders och styrelserns måluppfyllelse ska göras i samband med delårsbokslut och årsbokslut.

Vi lämnade kritik mot hur måluppfyllelsen redovisades i delårsbokslutet. Vi bedömer att regionstyrelsen vidtagit en rad åtgärder för att förenkla redovisningen av måluppfyllelse till regionfullmäktige, dock bedömer vi att reduceringen av indikatorer har blivit för omfattande och avsaknaden av krav på löpande redovisning av måluppfyllelse försvårat för regionfullmäktige att bedöma i vilken mån verksamheten bedrivs ändamålsenligt under året.

Det gör att vår kritik kvarstår vid årets slut avseende redovisning av måluppfyllelse av de mål regionfullmäktige fastställt.

Vi noterar att nämnder och styrelser i sina årsredovisningar redovisar en bristande måluppfyllelse av en rad väsentliga mål. Regionstyrelsen har ansvaret för att övriga nämnder och styrelser bedriver verksamheten i enlighet med regionfullmäktiges uppdrag. Kravet på att följa i vilken mån nämnder och styrelser bedriver verksamheten i enlighet med de mål regionfullmäktige beslutat om bör stärkas. Detta är väsentligt för regionfullmäktiges möjlighet att utkräva ansvar.

Revisorernas samlade bedömning

Västra Götalandsregionen redovisar ett positivt resultat på koncernnivå på 760,9 mnkr. Resultatet bärs i första hand upp av centrala poster och intäkter av engångskaraktär. Utförarna inom hälso- och sjukvården redovisar ett negativt ekonomiskt resultat samtidigt som de inte når målen avseende tillgänglighet och vårdgarantin. Redan vid årets början gav utförarna inom hälso- och sjukvården uttryck för sin oro över svårigheten att bedriva verksamheten inom de ramar som de getts i vårdöverenskommelser och övriga uppdrag. Trots detta vidtog inte alla styrelser skyndsamma åtgärder för att säkerställa resultaten. De beslut som fattades hade svag effekt. Prognoserna under året indikerade väsentligt svagare resultat än vad som till slut blev fallet. Osäkerhet kring storleken på stadsbidrag som fördelas till verksamheterna bidrog till svaga prognoser och i vissa fall framtvingade kortsiktiga besparingsbeslut.

Regionstyrelsen har under året i sin uppsikt haft fokus på den samlade utvecklingen inom hälso- och sjukvården. Dialogen med styrelser och nämnder har varit kontinuerlig. Även vi revisorer har haft en förstärkt dialog med utförarna inom hälso- och sjukvården. Trots detta bedömer vi att nämnder och styrelser inte i tillräcklig omfattning säkerställt att fattade beslut genomförts i verksamheterna samt att de erhållit den återkoppling mot förväntade resultat som de borde ha fått. Vi bedömer att den interna styrningen och ledningen inom hälso- och sjukvården har en förbättringspotential.

Regionutvecklingsuppdraget är komplext. Det styrs av en rad lagar och förordningar som är överordnade både beställare och utförare. En förståelse för och en acceptans av ramverket bör tillskapas i regionen. Ansvaret för detta åvilar regionstyrelsen.

Regionstyrelsen har ett ansvar för att centrala processer såsom upphandling, inköp och IS/IT fungerar i regionens verksamheter. Styrelsen har även genom det nya koncernkontoret erhållit ett ansvar för att förvalta en rad nämnders och styrelsers uppdrag. Uppdraget och ansvaret är omfattande och kräver att regionstyrelsen stärker sin interna styrning och kontroll.

Det är positivt att regionstyrelsen under året förtydligat hur den har för avsikt att utöva sin uppsikt över övriga nämnder och styrelser samt hur den interna kontrollen ska utformas. Vi bedömer att det kvarstår brister i hur nuvarande styrmodell tillämpas. Regionstyrelsen har ansvaret för att utifrån sin uppsikt, sitt samordnande uppdrag och utifrån uppdraget att vårda styrmodellen att arbeta för att det demokratiska uppdraget genomförs inom styrmodellens ramar och begränsningar.

Ansvarsprövningen

Under år 2015 har vi revisorer särskilt granskat styrning och ledning avseende hälso- och sjukvård. Vi har inom ramen för detta följt sjukhusstyrelsernas interna styrning. Trots en förstärkt ekonomi uppvisade sjukhusstyrelserna stora svårigheter under året med att bedriva

US
AS

sina verksamheter i balans. Vi menar att en bidragande orsak till detta är en bristande följsamhet från ägare, beställare och utförare till den av fullmäktige beslutade styrmodellen. Sjukhusstyrelserna har vidtagit åtgärder för att komma i balans. Alla åtgärder har inte haft effekt under år 2015, men bedöms av regionledning kunna leda till en verksamhet i balans under år 2016. Vår oro från föregående år avseende hälso- och sjukvårdens svårigheter kvarstår.

Vi revisorer bedömer emellertid att styrelser, nämnder och fullmäktigeberedningar i allt väsentligt bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi revisorer bedömer vidare att:

- Resultatet i allt väsentligt är förenligt med regionfullmäktiges beslut om mål och riktlinjer för god ekonomisk hushållning
- Den interna kontrollen i allt väsentligt är tillräcklig
- Räkenskaperna i allt väsentligt är upprättade i enlighet med den kommunala redovisningslagen

Vi revisorer vill uppmana samtliga nämnder och styrelser att under år 2016 och inför budgetprocessen för år 2017 utöva sin styrning, ledning och kontroll i enlighet med av fullmäktige beslutad styrmodell.

Vi revisorer tillstyrker för år 2015 ansvarsfrihet för samtliga nämnder, styrelser, beredningar och kommittéer och deras ledamöter.

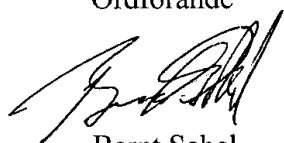
Vänersborg den 23 mars 2016

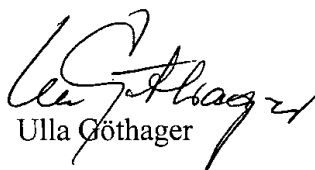
Birgitta Eriksson
Ordförande

Ulf Sjöstén
Vice ordförande

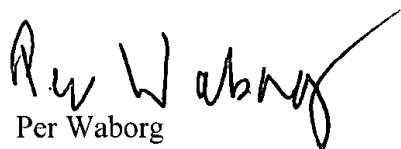
Bernt Sabel

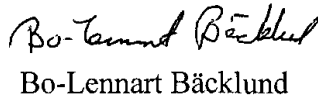
Ulla Göthager

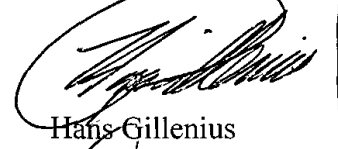
Krister Stensson

Per Waborg

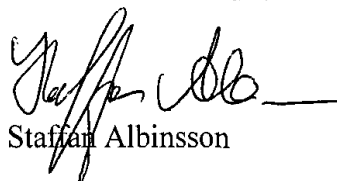
Bo-Lennart Bäcklund

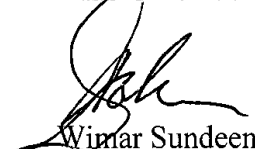
Hans Gillenius

Marie Engström Rosengren

Staffan Albinsson

Wimar Sundeen